

eftir efnum og ástæðum“. Þar sem aukagjaldinu, samkvæmt þessu, ber að jafna niður eftir efnum og ástæðum, verður rétturinn að lita svo á, að sóknarnefnd sé heimilt að sleppa þeim safnaðarmönnum við aukagjald, sem að hennar dómi eru eigi þess megnugir að greiða það. Þá skal að lokum á það bent, að kirkjugjöldum þar með talið niðurfafnað aukagjald, fylgir lögtaksréttur samkv. 1. gr. laga nr. 29, 16. dez. 1885.

Samkvæmt framansögðu er því eigi hægt að taka mótmæli gerðarþola gegn framkvæmd gerðarinnar til greina.

Miðvikudaginn 4. febr. 1931.

Nr. 56/1930. **Dr. Helgi Tómasson**

(Sveinbjörn Jónsson)

gegn

dómsmálaráðherra

(Stefán J. Stefánsson).

Fógetaréttarúrskurður.

Úrskurður fógetaréttar Reykjavíkur 19. maí 1930: Hin umbeðna innsetningargerð á að fara fram á ábyrgð gerðarbeiðanda.

Dómur hæstaréttar.

Þótt áfrýjanda hafi ekki verið settar neinar reglur um bókfærslu sjúkdómslýsinga, er hann var skipaður forstöðumaður nýja spítalans á Kleppi, verður það þó eftir hlutarins eðli að teljast embættisskylda forstöðumanna slíkra stofnana að halda sjúkdómslýsingaskrá um hvern sjúkling spítalans, svokallaðan Journal, enda eru slíkar upplýsingar mjög hentugar, ef ekki nauðsynlegar fyrir áframhaldandi rekstur slíkra stofnana, er forstöðumanna-skipti verða snögglega. Verða þá slíkar skrár að

sjálfsögðu að fylgja spítalanum við mannaskipti. Og þar sem það ennfremur virðist ekki útilokað, að upplýsingar um lyfjanotkun sjúklinganna geti einnig komið viðtakandi lækni að notum og verið til hagræðis fyrir eftirfarandi lækningatilraunir á spítalanum, verður og að telja, að eðlilegast sé, að slíkar meðalaskrár, „Ordinationslistar“, ef til eru fylgi sjúkrahúsum við forstöðumannaskipti.

Af þessum ástæðum ber að staðfesta hinn áfrýjaða fógætaréttarúrskurð, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Þvi dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða fógætaréttarúrskurði skal óraskað.

Málskostnaður í hæstarétti fellur niður.

Forsendur hins áfrýjaða úrskurðar hljóða svo:

Samkvæmt fyrirmælum dómsmálaráðherra tók landlæknirinn 1. þ. m. við „nýja spítalanum á Kleppi“ af fráfarandi lækni spítalans, dr. med. Helga Tómassyni, gerðarþola þessa máls. Í viðtökuskírteini landlæknis, dags. sama dag, getur hann þess, að hann á meðal gagna spítalans hafi tekið við af hendi fráfarandi „öllum sjúkdómslýsingum („journalum“), þó að einni undantekinni. Við nánari athugun þann sama dag á sjúkdómslýsingum varð landlæknir þess var, að í þeim sást ekki, „eins og venja er til“, hvaða meðferð geðveikralæknirinn hafi haft á hverjum sjúkling og tjáðist gerðarþoli þá hafa haft þá aðferð að færa flestar aðalfyrirskipanir sínar um lyfjanotkun á sérstakan lista, en lofaði landlækni jafnframt að afhenda honum lista þessa, „ordinationslista“. Af þessu varð þó ekki og næsta dag 2. maí tilkynnti gerðarþoli landlækni, að hann myndi ekki að svo stöddu afhenda þessi gögn. Reit þá landlæknir gerðarþola s. d. bréf og krafðist þess, að hann afhenti listana „sem sjálfsagt fylgiskjal með

„journalunum““. Í bréfinu segir að þegar læknaskipti verða á sjúkrahúsi sé það auðsæ nauðsyn, að viðtakandi læknir geti séð ljóslega í eða með „journal“ hvers sjúklings hvaða meðferð fráfarandi læknir hafi haft á sjúklingnum. Með því að gerðarþoli galt þögn við þessu bréfi, krafðist landlæknir í símskeyti 7. þ. m. til gerðarþola, að hann svaraði bréfinu í síðasta lagi næsta dag, en gerðarþoli reit þá landlækni samdægurs bréf, þar sem hann kveðst ekki munu láta af hendi umkrafða skrá nema með dómsúrskurði. Færir hann þau rök til aðallega, að hann hafi grun um að læknir sá, er við starfi hans tók og þá gengdi því, „sé ekki dómbær um meðferðir þær“, er gerðarþoli hafi haft og þar af leiðandi geti ekki beitt þeim nema máské til ógagns fyrir sjúklingana. Þessar undirtektir tilkynnti landlæknir síðan dómsmálaráðuneytinu með bréfi 8. þ. m. Með bréfi 13. þ. m. til lögmannsins krafðist dómsmálaráðuneytið þess, að með innsetningargerð yrði téð skrá um lyfjanotkun „ordinationslisti“ tekin úr höndum gerðarþola og afhent umboðsmanni ráðuneytisins. Var málið tekið fyrir 14. þ. m. í fógetaréttinum og umboðsmönnum aðilja eftir beiðni þeirra veittur frestur til skriflegra málsúrslita, unz málið var lagt undir úrskurð réttarins föstudaginn 16. þ. m.

Áður var getið aðalástæðu þeirrar, sem gerðarþoli byggði á synjun um afhendingu lyfjaskrárinnar, en hann hefir ennfreður stutt mótmæli sín gegn framgangi gerðarinnar við það, að það liggi í hlutarins eðli, að lyfjaskrá, sem tiltekinn læknir semur, sé hans eigin eign og einskis annars, enda sé það svo, að læknum sýnist sitt hverjum um aðferð þá, er nota skal, þótt þeim kynni að koma saman um sjúkdómstegundina, sem þó einnig geti orðið skiptar skoðanir um. Hver læknir verði sjálfur að vita og meta hver ráð séu til lækninga á tilteknum sjúkdómi, ef nokkur eru, og meðferðin, sem hafa eigi, geti breytzt jafnvel daglega og sé því hverjum lækni nauðsyn að breyta sinni eigin aðferð og laga svo meðferðinni eftir eigin sjón og kynnum af sjúklingnum. Gerðarþoli telur, að honum hafi engin skylda borið til að færa lyfjaskár þessar og þegar af þessari ástæðu sé honum ekki skylt að skila þeim. Enda kveðst hann aðeins hafa fært þær sér til minnis. Til styrktar þessari skoðun hefir gerðarþoli lagt fram vott-

orð þriggja lækna, er segja: Halldór Hansen telur spítalalækni bera enga skyldu til að halda sérstakar lyfjaskrár, en ef þær eru haldnar beri að skoða þær sem séreign læknisins. Matthías Einarsson segir lyfjaskrána eign viðkomandi læknis og sé hann ekki skyldur af afhenda hana viðtakandi lækni. Sigurður Magnússon kveður spítalalækni geta ráðið því sjálfur, hvort hann riti lyfja-ordinationir sínar í „journal“ sjúklingsins og yfir höfuð hvernig journalinn sé saminn, nema öðru vísi sé ákveðið í sérstökum reglum fyrir spítalann. En ef læknir hefir til minnis sérstaka lyfjaskrá, þá sé honum óskýlt að afhenda hana. Sjúkdómslýsingar kveðst gerðarþoli heldur ekki skyldur að bókfæra og hann hafi umfram skyldu afhent þær, enda lítur gerðarþoli svo á, að sjúkdómslýsingarnar séu sín eign, en ekki spítalans. Gerðarþoli neitar því eindregið, að lögboðið sé að halda „journala“ og heldur því ennfremur fram, að landlæknir komi fram í máli þessu sem umboðsmaður ríkisins og sé því aðili og því ekki unnt að leggja álit hans til grundvallar, aftur á móti séu vottorðsgefendurnir óvilhallir og tveir þeirra lækna við einhver stærstu sjúkrahús landsins með langa reynslu að baki sér.

Til stuðnings kröfu sinni um framgang gerðarinnar hefir gjörðarbeiðandi aðallega vísað til ummæla og álits landlæknis, sem þegar hefir verið greint. Gerðarbeiðandi bendir á það, að gerðarþoli hafi sem embættislæknir á ríkisspítala bókfært sjúkdómslýsingarnar og að þetta sé bæði nauðsyn og skylda hans sem embættismanns og „journalarnir“ séu því eign sjúkrahússins, en alls ekki embættismannsins, sem ritar þá. En sjúkdómslýsing og meðalaskrá séu tvær greinar af sama starfi og skráin um meðalanotkun lúti því sama lögmáli og sjúkdómslýsingin, að hún sé eign spítalans, enda hafi gerðarþoli skráð meðalaskrána sem embættismaður í þarfir þeirrar ríkisstofnunar, sem hann starfaði við og þá laun fyrir. Þá mótmælir gerðarbeiðandi framangreindum læknisvottorðum sem röngum að svo miklu leyti, sem þau brjóta í bág við úrskurð og álit landlæknis.

Með tilliti til skyldu gerðarþola til að afhenda hin umkröfðu gögn virðist koma til greina spurning um tvennskonar skyldu, annarsvegar gagnvart sjúklingunum, sem verða eftir á spítalanum við burtför hans og hinsvegar

gagnvart þeirri ríkisstofnun, sem hann hefir þjónað og fengið laun greidd fyrir af almannafé. Ríkisvaldið er í þessu máli í fyrirsvari fyrir báða þessa aðilja, enda var gerðarþoli embættislæknir með einkarétti frá ríkisvaldinu til lækningatilrauna á sjúklingunum meðan þeir dvöldu á spítalanum. Sjúklingur, sem læknir hefir tekið að sér, en verður af einhverjum ástæðum að yfirgefa án tilverknaðar sjúklingsins, virðist eiga rétt á því, að læknirinn, er hann vikur burtu, láti honum í té vitneskju um, hver meðferð kynni að vera heppileg á sjúkdómnum og einnig um undanfarna meðferð, ef hún má teljast leiðarvísir til eftirfarandi meðferðar. Í þessu efni kemur ekki til greina, hvern rétt viðtakandi læknir hefir á hendur fráfarandi lækni, og vottorð þeirra lækna, sem gerðarþoli hefir lagt fram, segja ekkert um það, hverjar skyldur fráfarandi læknir hefir gagnvart sjúkling sínum og virðist helzt lúta að privatviðskiptum milli lækna og hvernig þeir meggi haga sér í starfi sínu á vissu sviði, en eitt vottorðið, vottorð embættis- og spítalalæknis, hefir þó fyrirvara um síðarnefnt atriði. Enginn þessara lækna ber brögður á það, að „journal“ sé nauðsynlegur, aðeins álitamál hve viðtækur hann eigi að vera. Skoðun landlæknis er aftur á móti ótvíræð í þessu efni. Þegar hann veitti viðtöku „journölunum“ gekk hann „auðvitað út frá því, að í þeim sæist, eins og venja er til“ meðferð læknisins á sjúklingunum. Og skrána um meðalanotkun, úr því hún var einu sinni sérstök, telur hann sjálfsagi fylgiskjal með „journölunum“. Landlæknir telur það því bæði skyldu og auðsæja nauðsyn, að gerðarþoli afhendi þetta gagn. Þessu áliti landlæknis er að vonum ekki hnekk af gerðarþola með því, sem fram hefir komið í málinu af hans hálfu, og eigi heldur með þeirri mótbáru, að það sé eigi upplýst í málinu að halda eigi „journals“ og óhætti muni að fullyrða, að sú lagaskylda sé eigi til. Við þetta er að athuga, sem hér segir:

Með lögum nr. 33/1905 var geðveikrahælið stofnað. Í 4. gr. laganna var svo fyrir mælt, að stjórnarráðið semur reglur um afnot hælisis og erindisbréf fyrir starfsmenn þess. Þessar reglur og erindisbréf voru gefin út 14. febr. 1903. Með lögum nr. 74/1925 var ákveðið að reisa „viðbót við geðveikrahælið á Kleppi“. Í þessari viðbót var starfssvið gerðarþola, og sakir viðbótarinnar var aukið fjárveitingin

til rekstrar hælísins, fyrst í fjárlögum fyrir 1929 og síðan. Gerðarþoli hafði embættisstöðu sem lækni við geðveikrahælið og er í fyrrnefndu bréfi ráðuneytisins talinn hafa verið yfirlæknir. Það verður því ekki betur séð en erindisbréfið handa lækni og forstöðumanni geðveikrahælísins á Kleppi frá 14. febr. 1908 tæki til gerðarþola sem og aðrar áðurnefndar reglur og erindisbréf taka til viðbótarinnar við hælið og starfsfólks þar, en í fjárlögum fyrir árið 1931 er viðbótin kölluð „Nýi spítalinn“. Í 19. gr. erindisbréfsins segir, að læknirinn skuli halda, meðal annara bóka, dagbók og skrá yfir geðveika menn. Í 17. gr. segir, að hann veiti læknishjálp alla geðveikum mönnum á hælínu og í 15. gr., að hann skuli bókfæra alla þá geðveika menn, sem á hælið koma og „einnig lýsa meðferð þeirra“.

Rétturinn getur samkvæmt framansögðu ekki betur séð, en að það hafi verið lögboðin skylda gerðarþola að halda „journal“ um sjúklinga sína á hælínu og þar í innifaldar skrásetningar hans um lyfjanotkun og að bækur þessar og skjöl tilheyri embættinu og gerðarþola þar af leiðandi skylt að afhenda þau við burtför sína.

Föstudaginn 6. febr. 1931.

Nr. 59/1930. Þórður Sveinsson

(Cand. jur. Garðar Þorsteinsson)

og

Magnús Jónsson (Sveinbjörn Jónsson)

gegn

stjórn Landsbanka Íslands

(Theodór B. Línal).

Kröfur stefnda á hendur áfrýjendum um veðskuldar- eða skaðabótagreiðslu í sambandi við uppboðssölu eigi taldar á rökum reistar.

Dómur gestaréttar Reykjavíkur 25. júní 1930: Vinni varastefndur, Magnús Jónsson, eið að því, eftir löglegan undirbúning á varnarþingi sínu innan 30 daga frá lögbirtingu dóms þessa, að hann hafi á tímabil-